

# Erozije pravosudnog i pravnog sistema



Piše: Igor Isailović

Samo je još kod nas moguće da se parnični postupak vodi i do 20 godina, da se samo 20 % pravosnažnih sudskih odluka izvrši, da se za najosnovnije sudske odluke čeka i do godinu dana, da se na uknjižbu, kao temelju pravne sigurnosti, čeka prosečno godinu dana; samo je kod nas još moguće da sud izriče privremene mere koje derogiraju hipoteke. Upravo ove, ali i druge brojne zamerke, stvaraju sliku Srbije kao zemlje koju bi trebalo izbegavati, kada su ozbiljne investicije u pitanju.

U ovom broju, dakle, neće biti reči o reformi pravosuđa, koju prati formiranje novih sudova i izbor vršilaca pravosudnih funkcija, već o onome što je porazilo naš pravni i pravosudni sistem i što investitori, ali i ostali građani očekuju od reforme pravnog i pravosudnog sistema, kao garanta svih budućih investicija u našu privredu.

## Skroman sistem nagrađivanja vršilaca pravosudnih funkcija

Iz ovog uzroka nastali su i svi ostali uzroci erozije pravosudnog sistema. Nezamislivo je, naime, da sudija nekadašnjeg Vrhovnog suda Srbije danas, Vrhovnog kasacionog suda, ili Republički javni tužilac tj. predstavnik najviše pravosudne funkcije ima "preskromnu" zaradu. Upravo ovakvim sistemom nagrađivanja ozbiljno je dovedena u pitanje nezavisnost sudija i tužilaca, tj. ugrožen osnovni temelj sistema.

Stručna javnost smatra da bi trebalo, pre svega, izvršiti korenite reforme u sistemu nagrađivanja vršilaca pravosudnih funkcija. Smatram da bi organi vlasti trebalo da izvrše izmene zakonskih propisa tako da pravosudni sistem bude efikasniji, da i ovako skroman državni budžet

ne bude ugrožen novim nametima, a sa druge strane dobijemo nezavisno pravosuđe.

Predlog je da sudiji ili tužiocu pripadne nagrada po određenom tarifniku za svaku preduzetu aktivnost, nešto slično kao tarifnik advokatske komore. Pre pokretanja postupka smatram da bi bilo korisno da parnične stranke obavezno prođu kroz postupak medijacije. Ukoliko u postupku medijacije ne bude postignuto mirno rešenje, smatram da bi medijator trebalo da ukaže sudiji čije pravo smatra manje verovatnim.

Stranka u postupku, na koju je medijator ukazao da je njegovo pravo manje verovatno, bi trebalo da deponuje (dobrovoljno ili prinudno) određena sredstva, u vidu pretpostavljenih troškova postupka, a taj iznos bi bio dovoljan da podmiri i troškove funkcionisanja pravosudnog aparata i troškove zarade postupajućeg sudije i ostalih službenika u tom predmetu.

Na taj način bi sudija vodio računa da reši što veći broj predmeta, stranke ne bi inicirale nepotrebne postupke, jer vođenje sudskog postupka ne bi bilo tako povoljno kao do sada, a sud bi dobio nezavisnost koja mu pripada.

## Korupcija

Upravo loš sistem nagrađivanja vršilaca pravosudnih funkcija stavio je pod veliku lupu javnosti pravosuđe, sa optužbom da je pravosuđe korumpirano. Pojedine nelogične sudske odluke stvaraju dodatnu sumnju da je pravosuđe korumpirano.

Naime, ukoliko:

- sud donese odluku u kojoj konstatuje da nema pravnog kontinuiteta u pogledu obaveza subjekta privatizacije, nakon svojinske transformacije-privatizacije,
- ukoliko privremenom merom blokira račun penzionera zbog diskutabilnih obaveza prema svom advokatu,
- prekine parnični postupak dok se ne donese novi zakon,
- ne donese presudu na osnovu propuštanja, ukoliko tuženi uopšte ne odgovori na tužbu,
- za isto krivično delo lider jedne političke stranke bude uslovno osuđen, a za identično i u javnosti bizarnije delo drugo lice bude osuđeno na efektivnu kaznu zatvora,
- jedna stranka uknjiži svoje pravo svojine u zemljišnim knjigama za 15 minuta, a druga stranka to isto uradi, ali za više od godinu dana itd,

onda se stvara osnovana sumnja da organ koji je postupao ne samo da je napravio neshvatljive pravničke greške, već da je greške napravio usled korupcije ili pritiska tj. da je postupajući organ bio pristrasan.

Rešenje jeste da se borba protiv korupcije u pravosuđu, koja bi trebalo da bude sprovedena institucionalno, i to tako što bi po opravdanim pritužbama trebalo pokretati i svojevrstne interne istrage (ne u krivično - pravnom smislu, bar dok se ne utvrde osnovi sumnje).

## Nestručnost

Koliko god rogovatno zvučalo, činjenica je da pojedini nosioci pravosudnih funkcija nemaju adekvatna znanja za tako odgovorne funkcije koje obavljaju.

Upravo je nestručnost razlog što sudski postupci traju predugo i što veći broj prvostepenih odluka bude ukinuto.

Krajnje je vreme da nestručnost bude jedan od osnovnih razloga za razrešenje vršilaca pravosudnih funkcija.

Država bi takođe trebalo da ima telo koje bi vršilo selekciju i „vrbovalo“ najbolje pravne stručnjake u redove nosilaca pravosudnih funkcija, kakav je slučaj npr. u Americi, gde su glavni kandidati za sudiju Vrhovnog suda najugledniji advokati i pravnici.

## Očekivanja od reforme pravosuđa i pravnog sistema

Osim stručne javnosti i vlasti, strane i domaće investitore, kao ni javnost, ne interesuje previše način izvršenja reforme pravosuđa, već da rezultati reforme budu posebno ali ne i isključivo:

- uknjižba prava svojine i drugih prava nepokretnosti u istom danu, na koji način će se ostvariti ideal pravne sigurnosti koji je kod nas ozbiljno poljuljan,
- adekvatna i efikasna sudska zaštita u upravnim postupcima dobijanja građevinskih, upotrebnih i ostalih dozvola u zakonom propisanim rokovima bez dodatnih uslova osim uslova propisanih zakonom,
- okončanje izvršnih postupaka u roku od 7 dana, od dana podnošenja zahteva koji za to ispunjavaju uslove,
- efikasan sistem za zaštitu prava poverilaca (naime, moguće je propisati da faktura potpisana od strane obe ugovorne strane jeste izvršna isprava),
- naplata potraživanja prodajom nepokretnosti koja je pod hipotekom u roku od 15 dana,
- pravosnažno okončanje parničnog postupka u roku od godinu dana od dana iniciranja postupka, a ukoliko sud u navedenom roku ne donese pravosnažnu odluku, država bi trebalo da nadoknadi visinu tužbenog zahteva,
- sudski predmeti (kakav je to slučaj danas u Privrednom sudu), javni registri nepokretnosti i svi ostali javni registri trebalo bi da budu dostupni na internet sajtovima,
- efikasno vođenje i odlučivanje u krivičnim predmetima posebno u predmetima privrednog kriminala, korupcije, pranja novca, poreskih utaja.

U ovakvom pravnom i pravosudnom sistemu Srbija bi sigurno bila najpogodnija zemlja za investiranje i, kao takva, lider u regionu. ■

Igor Isailović, advokat